

FOLKLORAS ŠIANDIENINĖJE VOKIETIJOJE: KELI ASPEKTAI

MAGDALENE HUELMANN

Tarpdisciplininių baltų studijų institutas, Miuusteris

Straipsnyje mėginama aptarti keletą pastarojo meto folkloro apraiškų Vokietijoje ir jų vaidmenį kasdieniame gyvenime. Tie naujieji reiškiniai – iš dalies plačiai paplitę ir populiarūs, iš dalies – vietiniai, pasirodantys tik tam tikrais atvejais. Vokietijoje yra įvairių folkloro archyvų ir leidinių, kurie specialistams pateikia daug medžiagos. Šiaip besidominčiam folkloru gali susidaryti įspūdis, kad jo tyrimo objektas plačiojoje visuomenėje visiškai nepopuliarus. Nedaugelis tėvelių paskaito savo vaikams pasakų, o iš jaunesnių žmonių retas kuris dar moka vieną kitą liaudies dainą. Senukai gal ir žiūri televizijos laidas, kur dainuojamos dainos „folkloristiška“ maniera, tačiau buityje folkloras nebeturi jokios reikšmės. Didesnio dėmesio šiaudien gali susilaukti tik tarptautinis folkloras, daugiausia – muzika ir šokiai. Apskritai atrodo, kad žodis „folkloras“, ypač „vokiečių folkloras“ arba „vokiečių liaudies muzika“, yra neigiama etiketė.

Žinoma, esama nemažų regioninių skirtumų. Vokietijos pietuose, kaip ir Austrijoje ar Šveicarijoje, žmonės su tautinėmis tradicijomis, regis, elgiasi nesivaržydami ir daug laisviau negu toliau į šiaurę. Beje, čia yra ryškių paralelių su tarmių vartojimu. Antai mano gimtajame krašte, tai yra Miuusterio srityje, Vestfalijoje, tradicinis dialektas yra vadinamoji vokiečių žemaičių tarmė (*Plattdeutsch*). Namie šia tarme kalbasi tik nedaugelis senesnės kartos žmonių. Tiesa, yra susibūrusių teatro, saviveiklos būrelių, jų nariai vartoja šią tarmę, stengdamiesi ją išlaikyti, bet tos pastangos greičiausiai neišgelbės vokiečių žemaičių tarmės nuo išnykimo.

Vis dėlto ir dabartinių žmonių gyvenimas neapsieina be tradicinių elementų. Šios tradicijos iš dalies yra palyginti naujos, ir atlikėjai paprastai jų nesieja su folkloru. Pavyzdžiui, pastaraisiais metais itin išpopuliarėjo tekstai, kurie iš pirmo žvilgsnio ne labai priskirtini prie esamų folkloro žanrų. Tai – vadinamosios moderniosios saktmės. Jos gyvuoja ir yra mėgstamos daugelio. Kas turima galvoje, vartojant šį terminą?

Sąvoką „moderniosios saktmės“ vartoja Rolfas Vilhelmas Brednichas¹ ir priduria, jog tai – „šiandieninės saktmės“, priešingos „vakarykštėms saktmėms“. Pastaro-

sioms priklauso, pavyzdžiui, klasikinės senovinės sakmės apie graikų, romėnų arba germanų didvyrius. Dar yra „tautinė sakmė“, populiari vidurinių ir naujųjų amžių sakinė tradicija. Šie pasakojimai yra glaudžiai susiję su žmonių tikėjimais, kur mitinės būtybės – velniai, raganos, milžinai, laumės – yra labai svarbios, jos tvarko žmonių gyvenimą, dažniausiai juos baudžia. Toliau šiame temų sąrašė būtų istoriniai įvykiai arba žymios asmenybės. Galiausiai tautinės sakmės aiškina neįprastų gamtos reiškinių bei objektų kilmę. Kiekvienos sakmės pagrindas – pranešimas apie ką nors negirdėta, nepaprasta, mįslinga.

Šiandienos žmogui istorinė sakmių tematika gal tebėra pažįstama, tiesa, tik iš literatūros, o ne kaip sakinė tradicija. Taip pat niekam nekyla abejonių, kad visa tai – grynas pramanas. Kitaip yra su sakinė tradicija: kol žmonės perduoda tam tikrus mitologizuotus pasakojimus žodžiu, jie tikriausiai būna įsitikinę, jog kalbama apie tikrus įvykius. Jiems tai reiškia žinojimą, o ne fikciją.

Kaip tik čia ir galima išvelgti sąsają su moderniosiomis sakmėmis. Jose taip pat kalbama apie įvykius, kurie yra mįslingi, grėsmingi ir bauginantys. Labai svarbu, kad žmogus, pasakojantis tokią istoriją, paprastai laiko ją tikrove, nes remiasi liudytojais, kurie neva matė įvykį savo akimis. Šis modernių sakmių bruožas ir lėmė anglų-amerikiečių pavadinimo „Foaftale“ atsiradimą; santrumpa „Foaf“ čia reiškia ‘friend of a friend’ (‘draugo draugas’). Tokia frazė – „Draugo draugas man pasakojo...“ – paprastai prasideda šie pasakojimai. Kiti pavadinimai: „urban legends“ (‘miestietiškos sakmės’ / ‘didmiesčių sakmės’) ir „contemporary legends“ (‘šiuolaikinės sakmės’)². Nė vienas šių terminų netapo visuotinis, nes kiekvienas apibūdina tik tam tikrą dalį požymių, sykiu praleisdamas kitus. Michaela Schwegler³ šią situaciją apibendrina taip: „Dėl pavadinimo esama įvairių nuomonių, tačiau sutariama, kad būna istorijų arba pasakojimų, besiremiančių tradiciniu sakmės žanru. Vis dėlto jie plinta tik „moderniaisiais“ laikais, tai yra keletą dešimtmečių, ir turi tam tikrų požymių, dėl kurių juos apibūdiname kaip atskirą žanrą“⁴. R. W. Brednichas savo publikacijose nusprendė vartoti kuo neutralesnį terminą, būtent: „pasakiškos šiandieninės istorijos“.

Nors kriterijumi laikomas medžiagos perdavimas žodžiu, jo nereikėtų suprasti visiškai pažodžiui. Šiuolaikinės masinės informavimo priemonės puikiai tinka moderniosioms sakmėms skleisti – arba laikraščiai praneša apie keistus įvykius, arba informacija žaibiškai pasklinda po visą pasaulį elektroniniu paštu.

Tyrimų objektu moderniosios sakmės tapo septintajame dešimtmetyje Amerikoje. Devintajame dešimtmetyje toji kibirkštis persimetė ir į Europą. Nuo tada Anglijoje, Olandijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Švedijoje, Suomijoje ir kitur išleista nemaža tekstų rinkinių. 1990 metais Vokietijoje R. W. Brednichas išleido pirmąją knygą „Voras jukos palmėje. Pasakiškos šiandieninės istorijos“⁵. Paskui pasirodė daugiau leidinių, kaip antai „Pelė reaktyviniame lėktuve. Naujos pasakiškos šiandieninės istorijos“⁶ ir „Višta sugipsuota koja“⁷. Paminėjome tik pirmus žinomiausius leidinius, yra ir daugiau įvairių to paties bei kitų autorių publikacijų⁸.

R. W. Brednichas, būdamas Getingeno universiteto Etnografijos instituto profesorius, savo publikacijose laikėsi mokslinių principų, o jas skaitė ne tik mokslininkai, bet ir plačioji visuomenė. Netikėtai jo knygos sukėlė didžiulį susidomėjimą. Vien

1996 metais buvo parduota daugiau kaip 800 tūkstančių egzempliorių⁹. Kiekvienas ligšiolinis leidinys tapo perkamiausia knyga, o Brednicho pavardė – visiems gerai žinoma. Skaitytojai, viena vertus, mėgavosi keistomis istorijomis, o antra vertus, patys suaktyvėjo, nes ne tik skaitė, bet ir užrašinėjo bei vieni kitiems siuntinėjo aibę panašaus pobūdžio pasakojimų. Taip jie, galima sakyti, mokslininko projektą paverė savuoju.

Žiniasklaidos komentaruose atskleidžiama, kaip ir kodėl tie pasakojimai sudomino skaitytojus. Antai žurnalistas Florianas Welle laikraštyje „Süddeutsche Zeitung“ rašo: „Moderniosios saktmės perteikia tam tikros tautos kolektyvinės patirties lobį; pasakojimu išreiškiama baimė, norai, prietarai. Visi tekstai tarytum teigia: mūsų puikiai sutvarkytos buities spragos tyko kažkas nesuvokiama“¹⁰.

Per radiją Florianas Felixas Weyhas komentavo: „Tai įdomu kiekvienam skaitytojui. Jis nori pridurti, patikslinti, pataisyti bei pasakyti, kad tai susiję ir su juo. Neginčytinas faktas: keliaujančios saktmės yra artimos kiekvienam, kuris negyvena užsidaręs nuo pasaulio kokiam nors Tibeto vienuolyne“¹¹. O laikraštyje „Frankfurter Allgemeine Zeitung“ R. W. Brednichas gretinamas su broliais Jakubu ir Wilhelmu Grimmais, kurie XIX a. pradžioje rinkdami ir leisdami vokiečių pasakas bei saktmes¹² reikšmingai prisidėjo prie vokiečių ir europiečių kultūros istorijos. Šiame laikraštyje R. W. Brednichas pavadintas „mūsų broliu Grimm“¹³.

R. W. Brednichas savo medžiagą tvarkė pagal tematiką. Temų įvairovė atspindi Vokietijos realijas. Tiksliau sakant, R. W. Brednichas istorijas grupuoja pagal tas kasdienybės sritis, apie kurias yra pasakojama. Dažnai istorijos prasideda atsitikimais, susijusiais su automobiliu ir apskritai kelių eismo įvykiais. Vienokių ar kitokių nesėkmių kelyje ne vienas esame patyrę, todėl baisių avarijų ir tragiškų katastrofų baimė pažįstama kiekvienam. Prikuriama tikrų siaubo istorijų apie kraują stingdančias nelaimes. Dažnai pasakojimuose svarbus vaidmuo tenka tam tikram žmonių elgesiui, būdo bruožams arba jausmams. Pavyzdžiui, pasakojama apie sutuoktinį, užtikusį savo žmoną su meilužiu. Vyras priešais namus randa pastatytą varžovo automobilį. Įsitusęs jis atkeršija žmonos meilužiui, pripildamas jo kabrioletą betono skiedinio¹⁴. R. W. Brednicho teigimu, šis siužetas įvairiais variantais paplitęs visoje Europoje ir Amerikoje.

Dažnai pasakojama apie nemalonius arba pavojingus incidentus, nutikusius keliuose. Gal prieš trisdešimt metų mano gimtinėje, mažame Vestfalijos kaimelyje šiaurės vakarų Vokietijoje, sklido klaidi istorija. Pasak R. W. Brednicho, pasakojimas toks:

Vyriškis važiuoja nuošaliu vieškeliu naktį per mišką. Staiga ant kelio pamato kažką juoduojant. Pamanęs, kad galbūt ką nors ištikusi avarija, jis išlipa. Priėjęs arčiau suvokia, kad čia galį būti spąstai, nes ant kelio guli tik paltas. Jis grįžta prie mašinos, skubiai įlipa ir staiga ant peties pajunta kažkieno ranką. Paniškos baimės pagautas, žmogus užtrenkia mašinos dureles ir nuvažiuoja. Bevažiuodamas jis stengiasi save įtikinti, kad toji ranka jam pasivaidenusi, bet išlipant iš mašinos ant žemės nukrinta keturi pirštų galiukai¹⁵.

Kaip žinoma, vokiečiai labai mėgsta keliauti, ypač į tolimus ir nepažįstamus kraštus. Vis dėlto svetima šalis, į kurią taip mielai važiuoja, jiems kelia įvairių asociacijų. Keliautojas domisi nepažįstamu kraštu, bet kartu juo ir nepasitiki, baiminasi. Šie

jausmai labai gerai atsispindi R. W. Brednicho pateikiamose istorijose, tema „Atostogos ir svetimos šalys“ užima daug vietos. Štai vienas tokių pasakojimų, kuris prieš 15–20 metų buvo itin populiarus:

Užrašytojo teta primygtinai tikina, kad draugo seseriai nutikę štai kas. Moteris atostogavusi vienoje Afrikos šalyje, ir jai įgėlęs vabzdys. Įkandimo vietoje iššokęs mažas spuogelis, kuris, grįžus namo, pradėjęs sparčiai augti. Netrukus jis buvęs šunvotės dydžio. Vengdama gydytojų, dama stengėsi šunvotę gydytis kremais ir tepaliukais.

Vieną rytą ji nuėjusi į vonią, pasižiūrėjusi į veidrodį ir truputį paspaudžiusi skaudulį. Staiga votis pratrūkusi, ir iš jos ėmę lįsti šlykštūs maži juodi voruukai. Moterį ištikusi isterija. Ją rado apalpusią vonios kambaryje¹⁶.

Ne visos istorijos tokios kraupios. Nemažai yra pasakojimų, kuriuose nė vienas iš veikėjų rimčiau nenukenčia, o dėl menkų nesusipratimų arba išsiblaškymo susidaro tik labai kebli ir neįauki situacija. Noras klausytis arba skaityti tokių pasakojimą atsiranda pirmiausia turbūt iš piktadžiugos. Štai vienas pasakojimas iš skyrelio „Valgyti ir gerti“:

Studentė ateina į užkandinę, nusiperka sriubos ir kokakolos. Viską pasideda ant stalo ir pastebi, kad pamiršo pasiimti šaukštą. Palikusi maistą, nueina jo atsinešti. Grįžusi randa prie stalelio sėdintį ir jos sriubą srebiantį negra. Pirmą akimirką mergina supyksta, bet paskui pagalvoja: „Et, verčiau žiūrėsiu į visa tai su humoru. Žmogus gal nori valgyti ir neturi pinigų“. Prisedusi ji įmerkia savo šaukštą ir ima šnekučiuotis. Juodu maloniai įsikalba, draugiškai dalijasi kokakola, bet merginai laikas eiti. Atsikėlusi ji neranda ant kėdės savo striukės. Apsidairiusi pamato ant gretimo stalelio nepaliestą savo sriubą ir ant kėdės atlošo kabančią striukę...¹⁷

Komentuodamas šį pasakojimą, R. W. Brednichas rašo, jog tai – tarptautinė keliaujanti saktmė, ir nurodo variantą iš Anglijos. Įdomu, kad šia medžiaga pasinaudota ir kitur. Kaip pavyzdį jis cituoja 1989 metais publikuotą eilėraščių Kelno tarme.

Kai kurios istorijos turi paralelių kitose tautose, o dar kitos kilusios iš daug senesnių pasakojimų. M. Schwegler¹⁸ atkreipia dėmesį, jog kai kurie motyvai, be abejo, yra keliaujantys, juos netgi galima priskirti Antti Aarne's ir Stitho Thompsono nurodytiems tipams. Kiti motyvai turi ilgą tradiciją, bet būna pritaikomi prie dabartinio gyvenimo tikrovės. Vienam pasakojimui apie ufonautus R. W. Brednichas randa paralelių su skrajojjančio olando motyvu¹⁹.

Iš kai kurių istorijų galima susekti politines permainas ir techninių naujovių atsiradimą. Pavyzdžiui, po Vokietijos susivienijimo žmonės labai sudomino Vokietijos Demokratinė Respublika. Panaši situacija susiklostė atsiradus vaizdo grotuvams ir kompiuteriams, kurie plito visoje šalyje dešimtajame dešimtmetyje. Nemaža tekstų susiję su seksualumu; populiarios yra temos apie gyvūnus, studentus ir profesorius, mediciną ir narkotikus. Dažnai kalbama apie prietarus ir antgamtinius reiškinius, apie staigios mirties atvejus ir keistus atsitiktinumus. Apskritai sunku šias istorijas skirstyti pagal temas ir gal vertėtų pasamprotauti, ar iš viso toks skirstymas yra tinkamas. M. Schwegler, pavyzdžiui, mano, kad šiuos pasakojimus reikėtų klasifikuoti pagal kitus kriterijus²⁰. Ji siūlo grupuoti taip: antgamtiniai reiškiniai, baimę keliantys reiškiniai, gailestį žadinantys reiškiniai, kerštas, nepasisekimai / nelaimės, tragiški reiškiniai, komiški reiškiniai ir juokai.

Šiame trumpame straipsnyje remiamasi tik R. W. Brednicho tekstais, bet, kaip sakyta, jis nėra vienintelis tyrėjas, besidomintis šiuo fenomenu. Visų autorių neišsardysime, kaip pavyzdį paminėsime Austrijos interneto puslapį „Sagen.at“. Jo autorius Wolfgangas Morscheris iš Insbruko renka pasakų tekstus, tradicines ir modernias sakmes, jau turi sukaupęs daugiau kaip 14 500 tekstų. Aiškiai matyti, kad jam mieliai talkina ir puslapio skaitytojai, paprašyti atsiųsti naujos medžiagos. Įdomi šio rinkinio ypatybė, kad čia naudojamos ir naujos informacijos priemonės. Žmonės neapsiriboja parašytu žodžiu, bet ir kitaip iliustruoja savo pranešimą. Tarkime, jei kuriam nors šio puslapio lankytojui patinka minėtoji istorija apie užbetonuotą kabrioletą, jis čia gali rasti ir atitinkamą vaizdo filmuką.

Taigi galėtume daryti preliminarią išvadą, jog senosios liaudies tradicijos Vokietijoje nyksta ir tai, be abejo, yra didelis nuostolis. Vis dėlto nereikėtų manyti, kad jų vietoje nieko nelieka. Akivaizdu, kad pasakų ir sakmių tradicijos gyvuoja toliau, yra žmonių mėgstamos, jos tik pasirodo tarsi aprenktos kitu drabužiu.

Šį teiginį norėčiau paremti dar vienu pastebėjimu iš savo aplinkos. Iš plačiosios visuomenės sluoksnių sąmonės dingsta ne tik senosios pasakos bei sakmės, bet ir tradiciniai papročiai. Augdamas kaime septintajame ar aštuntajame dešimtmetyje jaunas žmogus dar turėjo progos susipažinti su tam tikrais papročiais, pavyzdžiui, su vestuvių tradicijomis. Kai kurių papročių dar ir šiandieną laikomasi, bet dauguma jų tapo moderniojo gyvenimo auka. Vietoj jų atsirado naujas klotas, atspindintis dabartinio gyvenimo įpročius.

Kaip pavyzdį imkime vestuves ir šeimos kūrimą. Prieš keturiasdešimt metų Miunsterio srityje tuokiantis jaunai porai vestuves švėsdavo visi jų giminaičiai ir kaimynai, kurie iš esmės prisidėdavo ir prie iškilmių rengimo. Šeimą tada kurdavo dvidešimties metų ar truputį vyresni. Šiandien tokio amžiaus jaunavedžiai yra retenybė. Jei apskritai tuokiamasi, jaunieji būna trisdešimties arba dar vyresni. Dabar įprasta pirma ne tik baigti studijas, įsigyti profesiją, bet ir tvirtai atsistoti ant kojų. Dėl to ši didžioji šventė žmogaus gyvenime vyksta arba gana vėlai, arba apskritai jos atsisakoma. Atsiradusią spragą mėginama užpildyti – iš pradžių retsykais ir, galimas daiktas, gana ironiškai. Kol kas naujieji papročiai yra nerimti, jie, matyt, dar tik tvirtėja ir pamažu vis labiau įsigali jaunimo butyje.

Vienas pavyzdys iš Miunsterio ir aplinkinių miestelių. Jeigu merginai sukanka 25-eri metai ir ji dar netekėjusi, jai įteikiamas vadinamasis dėžių vainikas (*Schachtelkranz*). Tai yra ilga virvė, ant kurios suverta kuo daugiau dėžių. Šio papročio pagrindas yra žodžių žaismas. Vartojant posakį *alte Schachtel* arba tik *Schachtel*, turima galvoje ne tiesioginė reikšmė ‘sena dėžė’, bet taip apibūdinama mergina, kuriai nepavyko susirasti vyro – taigi senmergė.

Žinoma, pokštavimas baigiasi linksmu pobūviu. Kadangi dabartiniame gyvenime šeimos reikšmė ir vienybė mažta, keičiasi ir vaidmenų atlikėjai. Svarbiausi tampa nebe šeimos nariai ir kaimynai, bet draugų būrelis, vadinamoji klika. Beje, panašų paprotį turi ir vaikinai. Nevedę jaunuoliai, sulaukę 25-erių metų, gauna vadinamąjį kojinių vainiką (*Sockenkranz*). Tai irgi ilga virvė, ant kurios suverta daugybė senų, sunešiotų kojinių.

Analogiški papročiai atliekami po penkerių metų. Miunsteryje (ir kitur) vyras, sulaukęs 30-ies ir vis dar nevedęs, turi nušluoti rotušės laiptus. Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad tai visai nesunku, bet šiuo atveju tokio darbo beveik neįmanoma atlikti. Mat draugai visą laiką mėjo ant laiptų šiukšles – šiaudus arba popieriaus skiauteles – ir visaip tyčiojasi iš „šlavėjo“. Be to, vargšeliui duodama netikusi, tyčia sulaužyta šluota ar netgi dantų šepetėlis. Taigi nelaimėlis yra pasmerktas Sizifo darbui, ir jį tegali išgelbėti pro šalį einanti ir jį pabučiuojanti skaisti mergelė. Tokie motyvai, kaip antai neišsprendžiamas uždavinys arba išsigelbėjimas, padedant kokiam nors antgamtinėi būtybei, gerai žinomi iš tradicinės tautosakos. Nuo tada, kai pirmą kartą pamačiau šį paprotį Miunsteryje, praėjo gal dešimt metų. Pastaruoju metu jis pasitaiško vis dažniau. Kituose miesteliuose paprotys priderinamas prie vietos sąlygų: jeigu nėra rotušės, šluojama kita ypatinga vieta.

Apie tokius įvykius galima sužinoti net iš vietos laikraščių. Draugai, norėdami privilioti kuo daugiau žiūrovų, paduoda skelbimą nurodydami, kas, kur ir kelintą valandą šluos. Skelbimo tekstą stengiamasi suformuluoti įdomiai, dažnai net sueiliuoti. Sukaktuvininko pavardė tiesiogiai neminama, skaitytojas iš vardo ir kitų nuorodų turi suprasti, apie kurį jaunuolį kalbama. Neretai išspausdinama ir kiek galima komiškesnė nuotrauka. Štai tipiškas tokio skelbimo pavyzdys:

Rytoj, merginos, bus juoko: Michi turės šluoti kaimo aikštę. Taigi atbėkit, bučiuokit ir išvaduokit jį. Sekmadienis, 15.00. Kaimo aikštė, Amelsbüren. Lūšnos žaidėjai kėgliais¹.

Paskutiniai žodžiai suprantami tik tiems, kurie pažįsta jaunuolį. Vartojant tam tikrą „kodą“, iškeliamas šios grupės ypatingumas: jos narius sieja tai, kas išskiria juos iš kitų miestelėnų.

Ar gali būti, kad ir moderniosios saktmės, ir naujieji papročiai taip pat yra pasmerkti išnykti? Sunku pasakyti. Bet atrodo, kad kalbama ne apie trumpalaikę madą. Atvirkščiai, čia akivaizdus žmogui būdingas poreikis kurti tradicijas (nesvarbu, kad žodis „tradicijos“, matyt, nesuderinamas su papročių naujumu). Gyvenant šiuolaikinėje Vokietijoje toli gražu nereikia išsižadėti pasakoms būdingų dalykų. Tam tikros apeigos, vykstančios pagal nustatytą schemą, taip pat puikiai dera prie nūdienos gyvenimo. Jaunimui tai yra visiškai priimtina, jei tik nevartojamos senos sąvokos, tokios kaip „tautosaka“ arba „folkloras“. Taigi turėsiu kiek patikslinti savo pastabą straipsnio pradžioje: Vokietijoje nepopuliarūs greičiausiai yra ne pasakiški, folkloriniai reiškiniai ar tradicijos, o tik pačios sąvokos.

¹ *Rolf Wilhelm Brednich*. *Sagenhafte Geschichten von heute. Die Spinne in der Yucca-Palme. Die Maus im Jumbo-Jet. Das Huhn mit dem Gipsbein*. München, 1994.

² Plačiau šiuos terminus žr. ten pat, p. 5–29.

³ *Michaela Schwegler*. *Von der gestohlenen Großmutter bis zum Huhn mit dem Gipsbein. Zur Kategorisierung moderner Sagen*. – *Augsburger Volkskundliche Nachrichten*, 2001, Nr. 14, p. 51–60.

⁴ Ten pat, p. 52.

- ⁵ *Rolf Wilhelm Brednich*. Die Spinne in der Yucca-Palme. Sagenhafte Geschichten von heute. München, 1990.
- ⁶ *Rolf Wilhelm Brednich*. Die Maus im Jumbo-Jet. Neue sagenhafte Geschichten von heute. München, 1991.
- ⁷ *Rolf Wilhelm Brednich*. Das Huhn mit dem Gipsbein. Neueste sagenhafte Geschichten von heute. München, 1993.
- ⁸ Visų jų čia neįmanoma išvardyti; svarbūs autoriai yra, pavyzdžiui, Helmutas Fischeris, Bengtas af Klintbergas, Christa Habiger-Tuczay.
- ⁹ *Hans-Joachim Neubauer*. Unser Bruder Grimm. – Frankfurter Allgemeine Zeitung, 30. September 1996.
- ¹⁰ *Florian Welle*. Im großen Haufen. – Süddeutsche Zeitung, 18. März 2004.
- ¹¹ *Florian Felix Weyh*. Diskrete Zonen. Rolf Wilhelm Brednich über Pinguine in Rückenlage. – Büchermarkt. Deutschlandradio, Deutschlandfunk, 16. April 2004.
- ¹² *Jacob und Wilhelm Grimm*. Kinder- und Hausmärchen. Kassel, 1812–1815.
- ¹³ *Hans-Joachim Neubauer*. Min. veik.
- ¹⁴ Sportcabriolet mit Betonfüllung. – *R. W. Brednich*. Sagenhafte Geschichten von heute. Die Spinne in der Yucca-Palme. Die Maus im Jumbo-Jet. Das Huhn mit dem Gipsbein. München, 1994, p. 33.
- ¹⁵ Finger in der Autotür. – Ten pat, p. 38.
- ¹⁶ Die Insektenstich. – Ten pat, p. 70
- ¹⁷ Die geteilte Suppe. – Ten pat, p. 90.
- ¹⁸ *M. Schwegler*. Min. veik., p. 56.
- ¹⁹ UFO über Freiburg. – *R. W. Brednich*. Sagenhafte Geschichten von heute <...>, p. 129.
- ²⁰ *M. Schwegler*. Min. veik., p. 58.
- ²¹ Westfälische Nachrichten, 27. September 2005.

FOLKLORE IN HEUTIGE DEUTSCHLAND: EINIGE ASPEKTE

MAGDALENE HUELMANN

Zusammenfassung

In Deutschland ist Folklore für breite Bevölkerungsschichten kein wichtiges Thema. Dies trifft zu, solange von den klassischen Folkloregenenres die Rede ist. In jüngerer Zeit haben jedoch die sogenannten "modernen Sagen" große Popularität erlangt – kurze Geschichten, die unerklärliche, schaurige, merkwürdige oder peinliche Alltagserlebnisse der Menschen darstellen, und zu deren Verbreitung über nationale Grenzen hinaus die modernen Massenmedien erheblich beitragen. Gleichzeitig bilden sich auf lokaler Ebene nach dem Verfall alter Traditionen neue Bräuche heraus, mit denen bestimmte Ereignisse im menschlichen Lebenslauf begangen werden. Ob es sich um kurzlebige Moden handelt, oder den Beginn neuer Traditionen, muss die Zeit zeigen.

Gauta 2006-03-21